

Oponentský posudek bakalářské práce

Karolína Stuchlíková: Blücherův palác a barokní tvorba v Opavě

Záměrem bakalářská práce Karolíny Stuchlíkové je – dle vlastních slov autorky – zabývat se „opavskou barokní tvorbou se zaměřením na Blücherův palác a jeho spojitosti s produkcí hlavních center barokní kultury,“ přičemž vlastním cílem práce je „detailní průzkum paláce, popis nejen jeho průčelních fasád, ale také celkové hmoty,“ když „s průzkumem souvisí také dokumentace paláce a následné zasazení do architektonického kontextu moravské a slezské architektury“ (s.7). Za tímto účelem jsou prezentovány kapitoly charakterizující – dle svých názvů - „Společnost a kulturu“ ve Slezsku (s.8-10), „Vývoj architektury“ (s.11-14), historii Opavy (s.15-17) a její urbanistický a kulturní vývoj (s.18-23). Vlastnímu paláci jsou věnovány kapitoly historie (s.24-30), popis průčelí (s.32-41), charakteristika interiérů (42-43) a závěr (s.44), za nějž je připojen seznam literatury a obrazová příloha.

Téma práce je vymezeno logicky: barokní palác v centru Opavy a jeho souvislosti s dobovou architektonickou produkcí. Zmíněné velkorysé uměleckohistorické zadání, které si sama autorka vytyčila, se zdá být – alespoň dle názvů kapitol – formálně naplněno. I letmé seznámení se s textem práce však ukazuje, že věc je mnohem problematičtější.

Je jasné, že při zpracování monografie jedné stavby je vždy třeba pokusit se o její zasazení do širšího dobového kontextu. Vždy je však třeba mít na paměti, že tyto úvodní kapitoly se vztahují k dané stavbě a že tedy nejsou jen formálními slohovými cvičeními na zvolené obecné téma.

Kapitola „Společnost a kultura“ se snaží definovat nejobecnější teze spojované obvykle s barokní kulturou, dokládané sděleními typu „monumentální sídla vznikala díky bohatým jedincům, kteří upřednostňovali reprezentativní stránku nad stránkou finanční.“ (s.8). V rámci stručného přehledu dochází i na zavedené klišé o „typu kostela Il Gesu,“ které je mylně ztotožněno s typem potridentského jednolodního kostela. Obdobné rozpaky vyvolává i následné konstatování, že v baroku vznikaly „poutní okrsky“, jejichž „navštěvování bylo součástí lidových tradic“.

Přehled architektů, činných na Moravě a ve Slezsku, je koncipován lépe. Jeho zásadním problémem však je, že autorka čerpá vlastně jen z jediného česky vydaného přehledu barokní architektury na Moravě, aniž by se pokusila dohledat alespoň základní monografické a běžně dostupné publikace k jednotlivým architektům. Podstatné je, že zde, stejně jako v celé práci, chybí rakouská literatura, která má – vzhledem k tématu i samou autorkou zmiňovaným osobnostem a paralelám – pro obdobnou práci stěžejní význam. Rovněž zde není – s výjimkou jednoho Hildebrandtova projektu – podrobněji vysvětleno, jaký případný vztah by mohly tyto osobnosti k Opavě a tématu práce mít.

Historie Opavy je pojednaná na třech stranách od pravěku do druhé světové války. Urbanistickému vývoji je věnována pozornost větší, přičemž těžiště je tentokrát v období 17. a 18. století a má tedy pro téma práce velký význam. Historie samotného paláce je zpracována zejména na základě rešerše zpracované Františkem Šigutem. Z poznámkového aparátu není bohužel patrné, které údaje pocházejí z jeho práce a které autorka sama našla. Vzhledem k absenci odkazu na konkrétní archiválie lze však patrně přepokládat, že pocházejí z Šigutova textu.

Vlastním těžištěm práce by měl být popis, analýza a uměleckohistorické zhodnocení samotného paláce. Popis průčelí je zpracován podrobně na sedmi stranách a lze jej označit za standardní popisnou kapitolu ze stavebně-historického průzkumu. Následně jsou fasády paláce porovnány s opavským Sobkovým palácem, zámek v Kravařích, palácem Daun-Kinský ve Vídni, palácem v polském Nasiedle a dalšími palácovými stavbami v Brně a Vídni. Lze říci, že krom případu opavského a polského se jedná o analogie dosti obecné, které dokládají vídeňskou orientaci moravsko-slezských palácových a zámeckých staveb. Žádné podrobnější zařazení do kontextu architektury v Opavě či Slezsku práce neobsahuje.

S pozorností věnovanou fasádám kontrastuje skutečnost, že interiéry stavby jsou překvapivě odbyty konstatováním, že „byly mnohokrát přestavěny podle soudobých požadavků, tudíž nepředstavují významný doklad barokní architektury.“ Jejich popisy jsou velmi stručné a kapitola se nijak se nezabývá stavebním vývojem, přestože sama autorka několikrát konstatuje jeho složitost.

Závěr práce je spíše anotací jednotlivých kapitol. Text vrcholí konstatováním, že „Palác vyniká především štukatérskou výzdobou dvou fasád“, přičemž „z půdorysného hlediska ani svým interiérem, kde se sice nachází pár zachovalých barokních kleneb, ale pozdější využití zde zachovalo svoje stopy, se nezařazuje mezi podstatná díla barokní architektury.“ Jediným uměleckohistorickým výrokem závěru je tvrzení, že „fasády paláce (..) vykazují určité podobnosti nejen s místní barokní architekturou, ale také s tvorbou hlavních center barokní kultury,“ jimiž jsou myšleny Brno, Olomouc a Vídeň.

Obsah práce lze tedy shrnout následovně: po úvodním obecném úvodu následuje přehled hlavních architektů na Moravě a ve Slezsku, který v principu čerpá z jedné syntetické práce a bohužel neodkazuje na další literaturu, která by se mohla těchto převážně rakouských architektů týkat. Následuje stručný přehled dějin města a jeho poměrně zdařilý urbanistický vývoj, který se koncentruje na 17. a 18. století. Podrobně jsou zpracovány dějiny paláce, které však plně vycházejí ze starších prací. Autorským výkonem práce je popis fasád, na které už bohužel nenavazuje popis a rozbor interiéru, který dle autorky nemá hodnotu. Syntetický závěr práce postrádá. Srovnání zůstávají na základních podobnostech, které lze vysledovat na mnoho dalších barokních stavbách na Moravě a ve Slezsku. Konstatování, že fasády „vykazují určité podobnosti“ s místní architekturou i stavbami ve větších centrech, je výrokem, který může být jen těžko završením monografické práce o konkrétní barokní stavbě.

Přes některé zdařilé pasáže (dějiny stavby, urbanistický vývoj města) má práce Karoliny Stuchlíkové mnoho problematických míst a ve svém souboru bohužel naplnila své zadání je částečně. Zpracování analýzy samotné palácové stavby je redukováno na popisy fasád a její zasazení do kontextu barokní tvorby je nepřesvědčivé. Z těchto důvodů bakalářskou práci nemohu doporučit k obhajobě.

V Praze dne 9.9.2011

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.